

LLUÍS COMPANYS

La veritat no necessita màrtirs.

ENRIC VILA

Ed. L'esfera dels Llibres, 2006

Un aforisme famós afirma que l'error és més a prop de la veritat que la confusió. Cert, de la confusió no se'n treu res. Un error ben formulat, en canvi, facilita el progrés de l'anàlisi racional. Com a mínim, el lector pot concedir a l'Enric Vila que no és confús ja que la seva tesi és clara pel que fa a Companys i a la seva política. Però, a més, sembla que l'encerta molt.

Però diguem, de primer, que Vila ha tingut la capacitat d'escriure una biografia en la qual la vida del personatge i els episodis de la vida del país en el període de la seva narració són

presentats amb tensió dramàtica. De Companys estableix un perfil psicològic, al qual és fidel al llarg de tot el llibre, que li serveix com a clau interpretativa de les actuacions del personatge. Sobre el país, difícilment es pot disminuir el dramatisme dels fets, diguem però que Vila se'ls mira especialment de cara, deixant clar fins a quin punt els problemes de Catalunya van tenir el seu origen en la mateixa Catalunya. Crec que un paràgraf sintetitza la seva posició: "La CNT-FAI com a primera força revolucionària, i Companys per la importància que li dona, impedeixen que a Catalunya la Guerra Civil esdevingui una guerra nacional de defensa de l'autonomia. La revolució trenca el consens antifeixista del país i el divideix en dos, obligant una meitat a donar suport a un bàndol que ni estima ni els estima".

Solament sembla objectable l'ús del terme "revolució". Almenys, es presta a confusions perquè entre nosaltres encara té un cert to respectable i el que va fer la CNT-FAI no en té res, de respectable. Amb components freqüentment immigrants i amb dirigents que solien ser delinqüents, actuà amb tons espanyolistes i amb continguts francament criminals: assassinats, espoliacions, incendis. I Companys, president de la Generalitat, no es va decidir a reprimir-los perquè no volia anar contra el poble!

Aquest és un dels episodis lamentables del període.

És difícil no sentir pena, és difícil no pensar en d'altres moments de la història en què Catalunya no ha sabut afrontar els esdeveniments amb la decisió i rotunditat desitjables. I també fa pensar en el present. Per exemple, quan un veu el caràcter màgic que per a Companys tenen les paraules "república" i "esquerra". Semblen tenir per a ell una substància molt més sòlida que els fets, les persones i les coses, de manera que se l'ha de considerar com un representant força eminent de la demagogia enlletida per la ideologia. D'aquelles paraules se n'omple la boca i el cervell. Actuen com a fantasmes caliginosos, però molt potents –i estranyament adaptables.

Punt també essencial que l'autor explica: la mort serena i plena d'estil de Companys. Per ordre expressa de Franco, Companys va ser traslladat de Madrid a Barcelona, al Castell de Montjuïc. Aquell general volia escarmentar un poble i en realitat ens ha fornit un màrtir. Per a ser exactes, un màrtir més. L'autor demana, amb tot fonament, que no deixem que la veritat dels esdeveniments quedi oculta per l'admiració i el respecte que aquest màrtir mereix.

Agustí d'Arana